

PANETTELUSTA

TM Markus Paavola

“Sillä kaiken luonnon, sekä petojen että lintujen, sekä matelijain että merieläinten luonnon, voi ihmisluento kesyttää ja onkin kesyttänyt; mutta kieltä ei kukaan ihminen voi kesyttää; se on levoton ja paha, täynnä kuolettavaa myrkkyä. Kielellä me kiitämme Herraa ja Isää, ja sillä me kiroamme ihmisiä, Jumalan kaltaisiksi luotuja; samasta suusta lähtee kiitos ja kirous. Näin ei saa olla, veljeni. Uhkuuko lähde samasta silmästä makeaa ja karvasta vettä? Eihän, veljeni, viikunapuu voi tuottaa öljymarjoja eikä viinipuu viikunoita? Eikä myöskään suolainen lähde voi antaa makeata vettä.” (Jaak. 3:7–12)

Meistä, jotka panettelemme lähimmäisiämme

Yllä oleva apostoli Jaakobin, Herran veljen, kirjoitus muistuttaa meitä Herran sanoista: “Ei saastuta ihmistä se, mikä menee suusta sisään; vaan mikä suusta käy ulos, se saastuttaa ihmisen” (Matt. 15:11). Vielä se muistuttaa apostoli Paavalin sanoista: “Ettekö tiedä, että te olette Jumalan temppeli ja että Jumalan Henki asuu teissä? Jos joku turmelee Jumalan temppelin, on Jumala turmeleva hänet; sillä Jumalan temppeli on pyhä, ja sellaisia te olette” (1. Kor. 3:17). Lähimmäisiämme panettelemalla me siis saastutamme ja turmelemme Jumalan pyhän temppelin – itsemme.

Hengellisen elämän aakkosissaan Dimitri Rostovilainen kirjoittaa, että vaikka “et itse ole vähääkään rikkonut, mutta – – tuomitset vihamielisesti rikoksenteikijää, niin teet saman rikoksen, vieläpä suuremmankin, sillä silloin otat itsellesi tuomitsemisoikeuden, joka kuuluu Jumalalle”. Yksin Jumala näkee ihmisen sydämeen ja tietää katuuko tämä. Me ihmiset emme voi nähdä toistemme sisimpään, koska sen edellytyksenä on rakkaus, ja juurihan me pahanpuhumisellamme ehdimme osoittaa, ettemme ole rakkautta vielä saavuttaneet.

Meitä on käsketty rakastamaan lähimmäistämme niin kuin itseämme. Kuinka me siis voimme iloita veljemme lankeemuksesta ja vielä julistaa sitä kaikelle kansalle? Pikemminkin meidän tulisi surra ja itkeä ikään kuin veljemme lankeemus olisi omamme. Mutta pahansuopuudessamme me tulemme lyöneeksi lyötyä. Paljonparjatut juutalaisetkaan eivät olleet valmiit heittämään ensimmäistä kiveä, mutta me olemme ja vailla suurempia tunnontuskia.

Muuan luostariveli, josta abba Dorotheos kertoo, nähdessään veljensä tekevän syntiä huokasi ja sanoi: “Voi minua! Tänään hän ja huomenna epäilemättä minä”. Näin hän vältti tuomitsemasta veljeään. Eikä siinä kaikki, sillä hän jatkoi: “Hän sitä paitsi katuu syntejään, mutta minä varmastikaan en, minä en siinä onnistu, minulla ei siihen ole voimia”. Kertomuksella Dorotheos haluaa osoittaa, että jos me haluamme pelastua, meidän ei tule tarkkailla lähimmäistemme puutteita, vaan ainoastaan omiamme.

Maksimos Tunnustajan mukaan on vain kaksi hyvää syytä puhua lähimmäisemme hairahduksesta. Voimme tehdä niin joko oikaistaksemme häntä tai varoittaaksemme muita. Joka mistä tahansa muusta syystä puhuu lähimmäisensä kompastuksista, tekee sen omien alhaisten tarkoituseriensä vuoksi. Tällaisen ihmisen tie kulkee pois Evankeliumin mukaiselta tieltä ja hän itse lankeaa joko samaan tai johonkin muuhun hairahdukseen ja saa vuorostaan kestää nuhteita ja pilkkaa. Herran sanat “kaikki, jotka miekkaan tarttuvat, ne miekkaan hukkuvat” (Matt. 26:52) sopivat siten myös sanan säilän heiluttajiin.

Meistä, jotka kuuntelemme panetteluja

“Panettelijan kieli on kolmipiikkinen”, kirjoittaa Thalassios Afrikkalainen ja jatkaa: “Se haavoittaa häntä itseään, häntä kuuntelevaa ja toisinaan myös panettelun kohdetta.” Olimmepa me panettelijoita tai heidän auliita kuuntelijoitaan, meille voidaan tehdä yhtäläinen diagnoosi. Joko meillä on jotain henkilökohtaista hampaankolossa tai sitten me ymmärtämättömyydestämme ja silkasta typeryydestämme olemme valmiit laskemaan leikkiä onnettoman veljemme kustannuksella. Vieläpä me voimme ajaa jotain itsekästä etuammekin. “Ei savua ilman tulta”, mutta tuli ei ehkä roihuakaan siellä missä annetaan ymmärtää.

Markus Askeetti on kirjoittanut: “Jos joudut jaarittelijoiden ja juoruilijoiden seuraan muista, että olet itsekkin vastuussa heidän puheistaan. Vaikka sinulla ei olisikaan osaa eikä arpaä senhetkisiin puheisiin, olet jo aikaisemmin antanut niihin aiheita. Kun kuulet panetteluja, vihastu itseesi äläkä puhujaan, sillä ‘niin metsä vastaa kuin siihen huudetaan’.”

Eräässä sadussa kerrottiin sotilassoittajasta, joka anoi viholliselta armoa sillä perusteella, ettei ollut ottanut osaa varsinaiseen surmatyöhön. Vihollinen ei moisille perusteluille antanut suurtakaan arvoa ja kuinka olisikaan – soitollaan mies oli lietsonut sotilaisiin taisteluhenkkeä ja oli siten yhtä lailla vastuussa veriteoista. Näin mekin olemme vastuussa, mikäli annamme lähimmäisemme ymmärtää, että mielellämme kuuntelemme panetteluja muista veljistämme. Meidänhän tulisi estää tuotakin onnetonta kolhimasta itseään panettelun tiellä.

Meistä, joita panetellaan

Edellä pyhittäjäisiä Thalassios mainitsi, että toisinaan panettelu haavoittaa sitäkin, jota panetellaan. Se miten kullinkin käy riippuu panettelun kohteeksi joutuneesta itsestään. Saatamme esimerkiksi suojautua panettelijoiltamme ylenkatseen suojiin, mutta silloin emme ole sen paremmalla tiellä kuin nämäkään. Jos suhteemme lähimmäisiimme (ja omaan itsetuntoomme) ei ole terveellä pohjalla, me saatamme kääntää minkä tahansa lausahduksen, jopa katseen tai eleen meihin kohdistuneeksi loukkaukseksi.

Olemme usein kovin heikkoja kestäämään kritiikkiä, etenkin jos se on aiheellista. Ja vaikka se ei suoranaisesti kohdistuisi meidän persoonaamme, me otamme sen heti henkilökohtaisena loukkauksena. Ylpeys ja huono itsetunto kulkevat käsi kädessä, kun taas hyvän itsetunnon seuralaisena kulkee nöyryys.

Jos me joudumme mielenhämmennykseen meihin kohdistuneen parjauksen tähden, johtuu se siitä, että me kannamme vanhaa käärmettä povellamme, kuten Simeon Uusi-Teologi sanoo. Jos kestäimme loukkaukset vaieten tai vastaamme niihin hyvin nöyrästi, käärme menettää voimansa. Jos me sitä vastoin alamme kiivaasti tai röyhkeästi väittää vastaan, käärme pääsee vuodattamaan myrkkynsä meidän sydämeemme.

Emme ole oppineet soimaamaan itseämme. Sillä jos olisimme, huomaisimme kuinka me teoilla, sanoilla ja eleillä olemme antaneet aiheita panetteluun (olemme vaikka itse panetelleet jotakuta), ellei juuri sillä kertaa niin ainakin joskus aiemmin. Tiedostaessamme tämän me voimmekin jo muuttaa panettelun omaksi hyödyksemme ja löytää katumuksen tien.

Muuan nainen ihmetteli, kuinka Optinan vanhus Amvrosi kykeni olemaan vihastumatta häneen kohdistetuista pahoista puheista ja kysyi tältä: “Kuinka te jaksatte rakastaa niitä, jotka puhuvat teistä pahaa?” Tämän kerrotaan nauraneen ja vastanneen seuraavalla tavalla: “Sinulla on pieni poika. Oletko hänelle vihainen, kun hän tekee jotain sopimatonta? Etkö koetakin

peittää hänen vikojaan?” Vanhus Amvrosilla lienee ollut mielessä apostoli Pietarin sanat: “rakkaus peittää syntien paljouden” (1. Piet. 4:8). Mitkään panettelut eivät voi meitä loukata, jos meissä on rakkautta.

Lopuksi

Meille hengellisessä elämässämme heikoille on vaikea tietää milloin on kyseessä panettelu milloin aitoon huolenpitoon pohjautuva kritiikki. Tokihan kriittinen saa olla ja tuleekin olla. Mutta ilman sävyisyyttä, nöyryyttä ja rakkautta on kovin vaikea olla kriittinen ilman minäänlaista tuomitsemista ja halveksuntaa. Olla rakentavalla tavalla kriittinen – siinä meille on kutsumusta. Jos olemme vähääkään epävarmoja vaikuttimistamme, on parempi pysyä tyystin hiljaa.

Pyhittäjäisämme Simeon Uusi-Teologi on sanonut seuraavasti: “Meidän uskovien tulee nähdä kaikki uskovat yhtenä ja ajatella, että Kristus on jokaisessa. Meidän tulee myös rakastaa jokaista uskovaa niin paljon, että olemme valmiit antamaan henkemme kenen tahansa veljen tai sisaren edestä. Emme saa puhua tai ajatella kenestäkään mitään pahaa, vaan kuten sanottu, meidän on nähtävä kaikki hyvinä. Vaikka näkisit, että himot ahdistavat jotakuta veljeä, älä vihaa häntä: vihaa himoja, jotka käyvät hänen kimppuunsa. Osoita himojen ja huonojen tottumusten orjuuttamalle suurta myötätuntoa ja pelkää, ettet ehkä itsekkin joutuisi kiusatuksi, olet-han yhtä lailla häilyväisen aineen muutosten alainen.”

Oinon neon 1/1997